

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
*«31» травня 2021 року,
протокол № 13.*

Ректор, голова вченої ради
університету, доктор юридичних наук,
професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

«31» травня 2021 року
М.П.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«КУЛЬТУРОЛОГІЯ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 242 Туризм
галузі знань 24 Сфера обслуговування**

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри філософії,
соціально-гуманітарних наук та
фізичного виховання, кандидатка
філософських наук
«16» травня 2021 року

_____ Наталія КУЛІШ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних
наук та фізичного виховання
«17» травня 2021 року, протокол № 11.

Завідувач кафедри,
доктор філософських наук, професор
«17» травня 2021 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Деканеса факультету управління та
економіки, кандидатка економічних
наук, доцентка
«17» травня 2021 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
«27» травня 2021 року, протокол № 8.

Перша проректорка, голова
методичної ради університету,
кандидатка наук з державного
управління, доцентка
«27» травня 2021 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни		3
2.	Заплановані результати навчання		4
3.	Програма навчальної дисципліни		6
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни		8
	4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	8
	4.2.	Аудиторні заняття	8
	4.3.	Самостійна робота студентів	8
5.	Методи навчання та контролю		9
6.	Схема нарахування балів		9
7.	Рекомендовані джерела		10
	7.1.	Основні джерела	10
	7.2.	Допоміжні джерела	10
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		11

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 24 Сфера обслуговування
2. Код і назва спеціальності	– 242 Туризм
3. Назва спеціалізації	– Не передбачена
4. Назва дисципліни	– Культурологія
5. Тип дисципліни	– вибіркова
6. Код дисципліни	– ППВ 3.3.
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– бакалавр
9. Курс / рік навчання	– другий
10. Семестр	– четвертий
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3,0 / 90
2) денна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 36
% від загального обсягу	– 40
лекційні заняття (годин)	– 18
% від обсягу аудиторних годин	– 50
семінарські заняття (годин)	– 18
% від обсягу аудиторних годин	– 50
самостійна робота (годин)	– 54
% від загального обсягу	– 60
тижневих годин:	
аудиторних занять	– 2
самостійної роботи	– 3,3
3) заочна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	–
% від загального обсягу	–
лекційні заняття (годин)	–
% від обсягу аудиторних годин	–
семінарські заняття (годин)	–
% від обсягу аудиторних годин	–
самостійна робота (годин)	–
% від загального обсягу	–
тижневих годин:	–

аудиторних занять	–	–
самостійної роботи	–	–
12. Форма семестрового контролю	–	залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:		
1) попередні дисципліни		ЗПО 8 «Психологія», ППВ 1.1 «Соціологія», ППВ 1.3 «Міжкультурні комунікації в туризмі».
2) супутні дисципліни	–	ППО 5.2. «Туристичне країнознавство»
3) наступні дисципліни	–	ППВ 6.4. «Спеціалізований туризм (подієвий, культурно-пізнавальний, релігійний, пригодницький)»
14. Мова вивчення дисципліни	–	українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	<p>Загальні компетентності:</p> <p>K01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>K02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>K03. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>Фахові компетентності:</p> <p>К 28. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.</p>
Результати навчання	<p>ПР02. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.</p> <p>ПР12. Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.</p> <p>ПР14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.</p> <p>ПР16. Діяти у відповідності з принципами соціо-, еколого-, економічної відповідальності та громадянської свідомості.</p>

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	визначати предмет, головні поняття, функції та структуру культурології;
1.2)	визначати предмет культури її сутність, походження;
1.3)	впорядковано описувати історію розвитку культурологічної думки;

1.4)	називати специфіку ключових культурологічних парадигм;
1.5)	визначати специфіку типології культури;
1.6)	відтворювати зміст основних типів цивілізацій;
1.7)	називати основні особливості динаміки культури та сутність динамічних процесів;
1.8)	визначати сутність феномену субкультури як складової культури сучасності;
1.9)	ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку культури українського суспільства та його релігійної сфери;
1.10)	ідентифікувати сутність культурно-історичних епох їх особливості;
1.11)	визначати предметне поле художньої культури та основних видів мистецтва;
1.12)	називати основні риси нової української культурної реальності;
1.13)	впорядковано описувати регіональну типологію культури.
2. Розуміння	
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	класифікувати циклічні моделі культурної динаміки;
2.2)	робити висновок про цінність засадничих принципів художньої культури;
2.3)	оцінювати діалектику взаємовідносин релігійстворчих та світських культурних парадигм в процесах вибудови української культури;
2.4)	класифікувати регіональну типологію культури;
2.5)	пояснювати конструктивний потенціал світоглядних культур;
2.6)	робити висновок про теоретичні засади збереження світової культурної спадщини, примату світових культурних цінностей.
2.7)	виділяти та обговорювати причини виникнення субкультур у світі та Україні.
3. Застосування знань	
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>	
3.1)	окреслювати інтегративний потенціал культурології;
3.2)	розрізняти культуру за певними типами;
3.3)	знаходити причини виникнення субкультур;
3.4)	оцінювати тенденції розвитку культури у світі;
3.5)	оцінювати стан розвитку культурного середовища в сучасній Україні, регіоні;
3.6)	знаходити спільні та відмінні позиції у розвитку світової та української культури;
3.7)	здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій;
3.8)	об'єктивно оцінювати події культурного та релігійного життя, виробити толерантне, неупереджене ставлення до представників інших конфесій як в процесі виконання обов'язків професійної діяльності, так і в повсякденному житті.
4. Аналіз	
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>	
4.1)	аналізувати структуру культурологічного знання;
4.2)	порівнювати регіональні типи культур;
4.3)	класифікувати субкультури сучасної України;
4.4)	визначати роль і місце художньої культури в культурі людства;
4.5)	співвідносити поняття мистецтво та катарсис;
4.6)	виділяти співвідношення культури і цивілізації;
4.7)	визначати практичне значення вивчення культурології;
4.8)	аналізувати передумови та перспективи розвитку української культури;
4.9)	здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з культурним розвитком Української

	держави;
4.10)	аналізувати ознаки конфліктної ситуації в сучасній західній культурі.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>	
5.1)	аргументувати важливість вивчення культурології;
5.2)	класифікувати феномен субкультури;
5.3)	пояснювати характерні риси художньої культури;
5.4)	встановлювати відмінності різних культурно-історичних епох;
5.5)	встановлювати відмінності різних культурних регіонів;
5.6)	узагальнювати основні тенденції розвитку світового культурного процесу;
5.7)	аргументувати важливу роль функціонування системи світових інститутів збереження культурної спадщини.
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>	
6.1)	оцінювати важливість культурологічних знань для практичної професійної діяльності.
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>	
7.1)	складати опорні схеми-конспекти для ґрунтовного розуміння тем дисципліни;
7.2)	писати інформативні повідомлення на актуальні теми культурологічних досліджень.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Культурологія як система знань про культуру

Сутність і проблемне поле культурологічного знання. Інтегративний потенціал культурології. Завдання культурології як науки. Культурна творчість людини як вияв подвійного відношення природного і соціального. Основні культурологічні концепції. Сутність та найважливіші аспекти культури. Ключові культурологічні парадигми: циклічна концепція розвитку (Дж. Віко, О. Шпенглер, А. Тойнбі); еволюціоністська теорія культури (Л. Морган, Е. Тейлор, П. Тейяр де Шарден); антропологічна концепція (Б. Малиновський, К. Леві-Строс); марксистська теорія культури. Функції культури.

Тема 2. Типологія культури

Поняття типу, типології, типологізації культури. Проблеми типології культури й типологічних критеріїв. Типологізація як метод вивчення та аналізу культури. Ключові особливості, характерні риси та визначальні детермінанти історичної типології культури та основних типологічних моделей культури. Основні принципи типології культури і їхня характеристика.

Основні історичні типи європейської культури і їхня характеристика: природно-символічний, антропокосмогонічний, християнсько-релігійний, універсально-гармонійний, протестансько-реформістський, критикопросвітницький, романтично-утопічний, індивідуально-прагматичний, демократично-технотронний, тоталітарно-бюрократичний.

Регіональна типологія культури. Поняття «культурний регіон».

Арабо-мусульманський культурний регіон. Роль ісламу в арабській культурі. Літературна спадщина арабського світу: Коран та Сунна. Особливості вираження мистецтва арабського світу.

Африканський культурний регіон. Специфіка виділення та дослідження. Структура та особливості культурно-історичних зон. Мистецтво африканського культурного регіону.

Далекосхідний культурний регіон. Культурний розвиток Китаю та Японії. Феномен мистецтва далекосхідного культурного регіону.

Європейський культурний регіон: основні характеристики та аналіз культурно-історичного розвитку.

Індійський культурний регіон: специфіка та своєрідність. Роль релігійно-філософських доктрин в культурі Індії. Розвиток мистецтва.

Латиноамериканський культурний регіон. Мистецтво латиноамериканського культурного регіону.

Тема 3. Цивілізація і культура

Підходи до визначення поняття "цивілізація". Співвідношення культури і цивілізації. Типологія цивілізацій. Характерні ознаки динаміки культури та сутність динамічних процесів: прогрес, регрес, стагнація, криза культури. Моделі соціокультурної динаміки. Циклічна парадигма розвитку культури. Циклічні моделі культурної динаміки Дж. Віко, М. Данилевського, О. Шпенглера, А. Тойнбі, Л. Гумільова. Еволюціоністська парадигма щодо розвитку культури. Лінійна модель Г. Спенсера, Е. Тейлора, Дж. Фрезера, марксистська модель формацій. Хвильова модель соціокультурної динаміки П. Сорокіна. Функціональний підхід до культурної динаміки Т. Парсонса. Постмодерністська парадигма соціокультурної динаміки. Сутність синергетичного підходу до соціокультурної динаміки. Концепція Ю.М. Лотмана.

Культурно-історичні епохи: особливості аналізу та критерії виділення.

Тема 4. Художня культура

Сутність поняття «художня культура». Мистецький чинник в художній культурі. Поняття «мистецтво»: особливості інтерпретації. Вплив мистецтва на людину. Поняття «катарсис». Основні функції мистецтва. Художній образ як форма мислення в мистецтві. Види мистецтва як форми художньо-творчої діяльності. Класифікація видів мистецтва. Просторові (статичні), часові (динамічні) та просторово-часові (синтетичні) види мистецтва. Стиль у мистецтві. Основні види мистецтва. Література. Слово як матеріал художнього образу. Види художніх текстів. Танець: витоки, види, форми. Музика як відображення людських почуттів і думок. Засоби виразності, види, жанри музики. Театр як синтетичний вид мистецтва. Драматургія, її жанри. Форми театрального мистецтва. Кіномистецтво: жанрове розмаїття видів. Архітектура – мистецтво формування дійсності за законами краси та створення утилітарно-художнього світу, олюдненого простору. Живопис як зображувальний вид мистецтва; специфіка та особливості виражальних засобів. Скульптура: коло сюжетів, способи творення, матеріал. Види та різновиди. Графіка як основа образотворчих мистецтв. Види графіки.

Тема 5. Ключові тенденції розвитку світової культури

Загальна характеристика сучасної культури. Західна культура як культура європейського типу. Динамізм, практицизм, індивідуалізм, плюралізм сучасної західної культури. Ознаки кризи західної культури (О. Шпенглер, П. Сорокін, Х. Ортега-і Гассет, С. Хантінгтон). Ознаки конфліктної ситуації в сучасній західній культурі.

Феномен субкультури. Носії субкультур. Молодь і молодіжна субкультура. Загальнокультурні та специфічні функції, притаманні субкультурам. Субкультури сучасної України. Владна еліта як субкультура. Кримінальний тип субкультури. Кризові явища в культурі. Криза духовності – альтруїзм чи егоцентризм. Причини кризових явищ в культурному просторі.

Теоретичні засади збереження світової культурної спадщини, примату світових культурних цінностей. Формування системи світових інститутів збереження культурної спадщини людства і їх правові документи. Теоретичні засади прогнозування культурного розвитку людства.

Тема 6. Феномен української культури: історія та перспективи

Основні концепти культури українського народу. Мова як засіб спілкування та знаряддя і продукт духовної діяльності людини. Історія розвитку української мови. Релігійний чинник у розвитку української культури. Міжконфесійність і релігійний плюралізм в культурі України.

Формування нової соціокультурної реальності та її риси. Причини та засади формування нового етапу розвитку української культури. Основні риси нової культурної реальності:

формування національної ідентичності; соціальне урізноманітнення культури; зміна соціальних орієнтацій; переоцінка цінностей; «деідеологізація культури»; «декомунізація» як соціокультурне явище; зростання ступеня свободи на регіональному рівні; поява нових духовних потреб; неусталеність структури культури та її відкритість; чинник релігії і вплив західної культури та культури української діаспори.

Культура України в умовах зростання національно-культурної ідентичності. Основний зміст українського оновлення та відродження. Зняття обмежень в сфері культури та поява нових нетрадиційних форм діяльності. Осмислення шляхів розвитку української культури: державні інституції та доробок відомих учених. Передумови та перспективи розвитку української культури: позитиви та негативи.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин											
	Денна форма					Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
Тема 1. Культурологія як система знань про культуру	10	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Типологія культури	18	4	4	-	-	10	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Цивілізація і культура	12	2	2			8	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Художня культура	18	4	4	-	-	10	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Ключові тенденції розвитку світової культури	14	2	2	-	-	10	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Феномен української культури: історія та перспективи	18	4	4	-	-	10	-	-	-	-	-	-
Усього годин	90	18	18	-	-	54	-	-	-	-	-	-

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачена навчальним планом у формі виконання домашньої контрольної роботи.

4.3.4. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдові презентації.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліцопитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;
- 5) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку з використанням тестових технологій.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нархування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Висоцький О.Ю. Історія української культури: навчальний посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. 130 с.
2. Гриценко Т. Культурологія. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 392 с.
3. Історія релігії в Україні: у 10-ти т. / редкол.: А. Колодний (голова) [та ін.]. Київ. Т. 10: Релігія і Церква років незалежності України / за ред. проф. А. Колодного. Дрогобич: Коло, 2003. 616 с.
4. Історія світової та української культури: підручник / В. А. Греченко та ін. Київ: Літера ЛТД, 2006. 480 с.
5. Історія української культури: підручник / за ред. В.О. Лозового. Харків: Право, 2013. 368 с.
6. Кислюк К. Сучасна культурологія. Київ: Кондор. 2018. 342 с.
7. Конверський А. Культурологія. Київ: 2013. 863 с.
8. Кордон М.В. Історія української культури: навчальний посібник. Львів: Магнолія, 2006. 336 с.
9. Кравець М.С. Культурологія: підручник. Київ: Новий світ. 2007. 320 с.
10. Культура українського народу: навчальний посібник / В.М. Русанівський та ін. Київ, 1994. 344 с.
11. Культурологія: підручник / С. Абрамович, М. Чікарькова. Видання 3-тє, переробл. та доповн. Київ: Видавничий дім «КОНДОР», 2018. 452 с.
12. Культурологія: теорія та історія культури: навчальний посібник. Видання 3-тє, перероб. та доп. / За ред. І.І. Тюрменко. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 370 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/Kulturologia_Turmenko_2010.pdf.
13. Лозко Г.С. Українське народознавство; вид. 5-тє, доп. та перероб. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 512 с.
14. Павлова О.Я. Історія української культури: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 368 с.
15. Протеро С. Вісім релігій, що панують у світі: чому їх відмінності мають значення / пер.з англ. Вячеслав Пунько. Київ: Видавництво Букшеф, 2022. 464 с.
16. Релігієзнавство: навчальний посібник / Наук. ред. Д.В. Брильов. Київ: Видавництво ДУХ І ЛІТЕРА, 2018. 328 с.
17. Харьковщенко Є. Релігієзнавство: підручник. Київ: Наукова думка, 2013. 380 с.
18. Шейко В.М. Історія української культури: навчальний посібник. 5-тє вид., стер. Київ: Знання, 2013. 271 с.
19. Шепетяк О.М. Історія релігій. Т. 1. Жовква: Місіонер. 2019. 496 с.
20. Шепетяк О.М. Історія релігій. Т. 2. Жовква: Місіонер. 2019. 478 с.
21. Щербина М.Ю., Наумова. Київ: Ін-т культурології НАМ України, 2012. 352 с.
22. Яроцький П.Л. Релігієзнавство: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2004. 308 с.
23. Яртись А.В., Васьків А.Ю. Релігієзнавство: навчальний посібник. Київ: Знання, 2010. 423 с.

7.2. Допоміжні джерела

1. Греченко В.А. Історія світової та української культури. Київ, 2002.
2. Бокань В.А. Культурологія: навчальний посібник для ВНЗ. Київ, 2000.
3. Каганов Ю. Конструювання «радянської людини» (1953–1991): українська версія. Запоріжжя: Інтер-М, 2019. 432 с.
4. Культурологія : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів І-IV рівнів акредитації / За заг. ред. В.М. Пічі. Львів: “Магнолія плюс”, 2003. 235 с.
5. Історія української та зарубіжної культури: навчальний посібник / Ред. С.М. Клапчук, В.Ф. Остафійчук. 2-ге вид., стер. Київ, 2000.
6. Історія світової та української культури: підручник для вищих навчальних закладів / В. Греченко та ін. Київ, 2000.

- 7 Корженівський А.С. Смолінський В.І. Культурологія: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський, 2001.
- 8 Лобас В.Х. Українська і зарубіжна культура. Київ, 2000.
- 9 Павленко Ю.В. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства. Київ, 2000.
- 10 Павленко Ю.В. Історія світової цивілізації: навчальний посібник. 2-ге вид., стер. Київ, 2000.
- 11 Подольська Є.А., Лихвар В.Д., Іванова К.А. Культурологія: навчальний посібник. Київ, 2003.
- 12 Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури: навчальний посібник. Київ, 2002.
- 13 Попович М. Нарис історії культури України: навчальний посібник. Київ, 2001.
- 14 Шевнюк О.Л. Українська та зарубіжна культура: навчальний посібник. Київ, 2002.
- 15 Шейко В.М. Історія Української культури: монографія. Харків, 2001.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 1 <https://icr.org.ua/>
2. <https://mkip.gov.ua/>
3. <https://mkip.gov.ua/content/turizm.html>
4. <http://risu.org.ua>
5. <http://www.religion.in.ua>
6. <https://uamoderna.com/biblioteka/>
7. <http://mincult.kmu.gov.ua/cont> <http://izbornyk.org.ua/>
8. <http://ethnography.org.ua/>
9. <http://www.etnolog.org.ua/>
10. <http://history.org.ua/uk>